

DE IIS
QUIBUS PATRIA POTESTAS IMPAR EST,
NONNULLA DISSERENS

AD
SOLEMNIA

GYMNASII ELBINGENSIS ÆSTIVA

D. XVI. SEPT. A. O. R. MDCCCL.
MORE HORISQUE SOLITIS CELEBRANDA
INCLUTUM

REIPUBLICÆ MAGISTRATUM CÆTEROSQUE CUJUSLIBET ORDINIS ET DIGNITATIS PATRONOS AC MUSARUM FAUTORES

COLENDISSIMOS,
EA QUA PAR EST
REVERENTIA ET HUMANITATE

INVITAT
JOANNES LANGIUS,
RECTOR.

ELBINGÆ, TYPIS PREUSSIANIS.



LIBERI
AV



Tanta paterni status, ex matrimoniali resultantis, est dignitas tantaque necessitas, ut illi imperium quoque ac potestatem quandam in liberos evincere, præstantissimi semper studuerint I. N. doctores. Sicuti enim vel plane nulla vel perverse habita societatis conjugalis ratione, omne mortalium genus periret & maximus in dies hominum sentiretur defectus, ita neglecta legitima parentum de natis educandis cura sublataque potestate, sine qua utilia civitatum membra vix ac ne vix quidem evadere possunt, longe miserrima & singulorum & totius humani generis foret conditio. Hinc natura ipsa liberorum, qui cum nascuntur, nihil secum afferunt, unde vivant, partes agere videtur, quæ non animantibus modo ratione destitutis, ad alendam fovendamque prolem indidit stimulum, sed similem quoque animi affectionem parentibus erga liberos tribuit. Diserte enim Diocorus Siculus: optima, inquit, a) magistra natura est cunctis animantibus

non

a) Lib. I. c. LXXX.

56.

nōn tantum ad sui, sed & ad prolis suæ conservationem, ut cognata
hac caritate continua successio ad æternitatis circulum perveniat.

Quanquam vero in fundamento pietatis paternæ constituendo Philosophi in diversas saepe abierunt sententias, Hobbesio b) in superioritate, Grotio c) in generatione, Hornio d) in voluntate divina, Puffendorffio e) in consensu tacito, aliisque in aliis rebus fontem ejus quærentibus, in eo tamen convenienter omnes, dari potestatem paternam, & ratione & Sacra Scriptura f) confirmatam.

Prodierunt hac de materia haud ita pridem Præside Cel. Ge. Chr. Gebauero, intimo Just. Consiliario in Academia Georgia Augusta, quæ Goettingæ floret, dissertationes duæ, g) in quibus paternum illud in liberos imperium, gravissimis circa illud quæstiōnibus enōdatis, & sanæ rationis ductu & Hebræorum ac Romanorum legibus egregie probatum ac illustratum in apricum est positum. Hinc & nobis placuit, solemnia Gymnasii æstiva indicturis, obstacula quædam & impedimenta paternæ potestatis proponere & de iis, quibus illa impar est, nostram cum Lectore benevolo communicare sententiam. Ne vero in indaganda rei hujus veritate errasse videamur, finem juris paterni prius constitendum esse, animadvertisit omnis. Hic vero in eo consistit, ut quos parentum nomine dignos Altissimus judicavit, educandis liberis omnem operam omnemque curam impendant, illorumque saluti ita

2

prospic-

b) In lib. de Cive. c. IX. § 2.

c) L. II. de I. B. & P. c. V. § 1.

d) De Cive L. I. § 2. § 3.

e) De I. N. & G. L. VI. c. II. § 4.

f) Exod. XX, 12. Deut. V, 16. Matth. XV, 4. add. Col. III, 21. Eph. VI, 4.

g) Quarum alteram Wern. Chr. Motz, Bremensis, alteram vero Chr. Gottfr. Schroeder. Lubecensis defenderunt. Vid. Göttingische Zeitungen von gelehrten Sachen de A. 1750. Et. 124. p. 985. & de A. 1751. Et. 54. p. 481.

prospiciant, ut ejusdem & temporalis & æternæ participes reddi possint. Quapropter patris æque ac matris, potestate sua recte utentium est, non modo sanitatis liberorum corporalis curam agere, illisque viatum & amictum præbere necessarium, usque dum eorum consilio & opera adjuti, & in artibus ac scientiis utilissimis procujuscunque captu, ingenio, statusque conditione erudit, sibi suisque præesse possunt, sed hoc quoque ante oculos habere, ut dulcissima conjugii pignora ad pietatem non fucatam & timorem Numinis Supremi filialem edacentur. h) His præmissis observandum est, omne illud, quod impedit, quo minus in statu paterno hic impetrari potest finis, vires potestatis hujus vel in totum vel aliqua saltem ratione debiles ac infirmas reddere, eique parentum impar esse imperium.

Ea vero rerum humanarum est facies, ut homo, sana ratione destitutus, societati ineundæ suæque saluti promovendæ vix ac ne vix quidem aptus reddi possit. Hinc tanta ex deplorando intellectus defectu & depravata illius conditione pendent damna, quanta diligens rationis cultura & sana ejus ad actiones instituendas applicatio secum fert commoda. Cui enim vel medioris saltem rationis est thesaurus, ille non modo verum & falsum cognoscendi, hocque ab eo probe separandi, sed bonum quoque amore, falsum contra odio prosequendi gaudet facultate, qua tandem via & probus in patris potestate filius & bonus in Republica civis & felix familiæ suæ stator auctorque evadere potest. Ingenium vero humanum, quod omni caret ratione & nullis nec consiliis nec viribus ad saniorem duci potest mentem, auctoritatem potestatemque paternam eludit, quo minus, qui ab illa proveniunt fructus atque commoda, consequamur.

Non

b) Vid. Schuberi Ph. Pr. § 15. Buddei Th. Mor. P. III. Sect. II. § 9. &c.
Ejusd. Elem. Phil. Pr. P. II. c. IV. Sect. 9. § 2. 3. Reinhardi Theol. Mor.
c. V. Sect. III. add. Walchii Phileti Lex. ad voc. Eltern, p. m. 732 &c.

57

Non vero defectus modo rationis, sed perversa quoque voluntatis conditio paternæ potestati limites statuit terminosque. Cessat quippe juris istius exercitatio, rigidaque illius applicatio, quam primum, qui sub paterna est potestate, ejus beneficia & commoda, in societatis humanæ florem inde redundantia, vel obstinacia vel fuga & desertione malitiosa negligit. Ejusmodi enim duræ cervicis & perversæ farinæ homo ita se indignum reddit omni parentum cura, indignum omni tutela, ut in illorum consilio & auxilio nec vietus amictusque procurandi, nec mentis excolendæ, statusque futuri promovendi præsidium inveniat ullum. Id quod videre est in exemplo filii istius dissoluti, i) cuius tanta mentis vanitas, tantaque voluntatis ad inania propensio fuit, ut accepta bonorum parte sibi competente, quam paulo post luxuriose vivendo prodegit, in loginquam regionem peregre proficiseretur. Quam diu itaque filius hic deperditus, laribus penatibusque suis relictis, exteras regiones perlustraret, exul domus curæque paternæ, deplorandæ ipsius conditioni & perverse vivendi rationi impar fuit omne parentis in illum imperium. Cui enim prior stola, cui annulus calceique offerebantur? cui inquam in paterni amoris signum eductus, isque altilis mactabatur vitulus? filio sane, non commercium suorum fastidienti, sed ad patrem redeunti, istiusque potestati se iterum commendanti.

Sicuti vero paterna illa potestas tam defectu internarum virtutum, quam inquis actionibus contemtuque filialis pietatis vituperando lèdi potest, ita alii quoque symbola sua, suasque addere solent tesseras, quo minus præstans illa parentum auctoritas sarta & intacta maneat. Ne autem veritate nos destitui videamus, oculos mentemque nostram in illas quæso conjiciamus regiones, in quibus sub immani barbarorum tyrannide miserrimam vitam agunt innumeri christianorum greges, omni quondam libertate parentumque cura & sollicitudine vi ac raptu exempti; jam vero ferro & compe-

i) Luc. XV, 11. &c.

dibus quam crudelissime vincti. His quippe, omni paterna procul potestate viventibus, non datum est, frui illo jure, quod DEUS & natura parentibus in liberos concessit, consistens in facultate illorum perfectiones & salutem temporalem æque ac æternam promovendi, hacque ratione eorum actiones dirigendi, ut scopus ille bonis avibus obtineri possit. Cum itaque, qui liberos alterius dominio seductos sibi vindicat, illisque omne infert damnum, parentum officia negligat, eosque perfeætæ lædat, quemlibet facile cognitum esse judico, plagio etiam & raptui infantum impar em esse omnem potestatem paternam.

Nec deneganda est imperium in liberos parentibus auferendi facultas ipsi, quæ omnia solvit, morti. Quem ad modum enim finito vitæ nostræ quamvis brevissimæ curriculo, omnia paæta, contractus & ordines finiuntur humani, statum sive civilem, sive conjugalem, sive herilem spectantes, ita vinculum quoque illud, quod parentes inter ac liberos intercedit dulcissimum, mors præmatura e medio tollit, cui impediendæ omnis omnino impar est potestas patria. Quid enim juvat, liberorum jamjam defunctorum saluti ac felicitati ulterius prospicere, cuius majorem in modum inter coelites jam sunt participes facti? Quid juvat, illorum mores & ritæ instituendæ tramitem ad sanæ rationis voluntatisque divine cynosuram porro dirigere, quibus nihil sanctitatis nihilque perfectionis addi potest? Quid juvat, de illorum virtute ac fortuna auxio & sollicito esse animo, quorum fortuna virtusque adeo confirmata est, ut nulla parentum cura, nulla propinquorum indigeant propensione? Cessat hinc liberorum educandorum ergo suscepta sæpius spes, metusque. Cessant pia, quæ incerta dubiaque vitæ illorum exigit conditio, suspiria votaque, DEO salutis nostræ auctori commendata. Similes quippe M. Antonii Philosophi sunt liberi vita defuncti. Sicut enim ille moriens res humanaæ, ita hi, vale nutritoribus dicto, providam viventium, quos præcedunt, curam anxiamque sollicitudinem rident, sorte meliore impetrata.

Quamvis

Quamvis itaque variis in statu domestico rebus, vel emendandis promovendisque vel impediendis ac tollendis, humana eademque paterna impar deprehendatur potestas, illam tamen omni pietate omnique religione dignam, in pretio semper ac valore ita habendum esse, ut ei liberorum commissa & omissa, omniaque studia & conamina respondeant, extra omnem dubitationis aleam positum est. Qui enim imperium paternum, tutissimum generis humani omnisque societatis præsidium, fiocci faciunt, puteum, ex quo tot humanitatis & beneficiorum rivuli in omnem promanarunt vitam, coronandum esse ignorant. Ignorant paterni juris dignitatem & bona ex illo in liberos redundantia; ignorant, eam amoris naturalis esse proportionem, ut quæ a parentibus accepimus, æquo illis judicio & eodem nisi majori gradu reddamus.

Hæc vero paternæ potestatis facultas non angustos inter rei saltem domesticæ deprehenditur limites, sed augusto etiam Magistratus ac Superiorum ordini, penes quem summa rerum dignitas est atque imperium, quam maxime convenit. Loquuntur hac de re justissimæ ac sapientissimæ Majorum leges, quibus non leve ex coelesti origine & inspiratione accedit pondus, & quarum tam præstans & digna semper fuit meditatio, ut sapientum omnium sæculorum judicio potestatis paternæ æque ac pietatis filialis fuerint fulcra, subsidia, ornamenta.

Faustram hinc ac felicem crastinam merito prædicamus lucem, quæ famigeratissimam PATRUM Patriæ in Gymnasium nostrum propensionem, gravissimamque illorum potestatem in legibus scholasticis, decenti pioque more iterum prælegendis, summopere conspicuam, in animum mentemque Docentium ac Discentium revocatura est. Cui solemnitati anniversariæ ut non utilitatis modo & æquitatis, sed nitoris quoque, jucunditatis & eruditioñis desit nihil, VIR CLARISSIMUS DOCTISSIMUSQUE GE. DAN. HOFFMANN, CONR. ET PR. ATHENÆI NOSTRI MERITISSIMUS, AMICUS ET COLLEGA ÆSTUMATISSIMUS, peracta juventutis translocatae lustra-

lustratione, res Cruciferorum ante adventum in Prussiam, ex ore nonnullorum civium scholasticorum, quorum nomina elenches exponit, vivis ut ajunt delineabit coloribus.

His de honestissimis rebus oraturos nostros ut audiant benignae VIRI PERMAGNIFICI, GENEROSI, AMPLISSIMI, CONSULTISSIMIq; DNN. BURGGRABII REGII, PRÆSES, PRÆCOSS. atque COSS. PATRONI & NUTRITORES Seminarii Drusici submissa observantia colendissimi, nec non EXCELLENTISSIMI, PLURIMUM REVERENDI, PRÆNOBILES, NOBILES, SPECTABILES, PRÆSTANTISSIMI, HUMANISSIMIq; FAUTORES ET AMICI honoratissimi; utque simul præsentia sua exoptata solemnitatem hanc condecorantes, L. L. observantiam vel auctoritate vel benevolentia sua plus quam paterna commendatiorem reddere dignentur, omni studio omniique pietate oramus & contendimus. P. P.

Elbingæ. d. XV. Sept. CICICCLII.

